

"Güya şikâyetçi der ki: İstedğim emir ve arzu ettiğim şey ve teşehhî ettiğim hal, hikmet-i ezeliyenin düsturuyla tanzim olunan âlemin mahiyeti müstait değil..." Bu cevabı açar mısınız?

"Otuz sene evvel aşairlerde gezerken böyle sual ettiler: Acaba şu zaman ve dehrin şikayetindeki, hattâ büyük zâtlar ve evliyalar dahi felekten ve zamandan şikayet ediyorlar. Ondan, Sâni'-i Zülcelal'in san'at-ı bedîne itiraz çıkmaz mı?"

"Cevab: Hâyır ve aslâ!.. Belki manası şudur: Güya şikayetçi der ki: İstedğim emir ve arzu ettiğim şey ve teşehhi ettiğim hal; hikmet-i ezeliyenin düsturuyla tanzim olunan âlemin mahiyeti müstaid değil ve inayet-i ezeliyenin pergeliyle nakşolunan feleğin kanunu müsaîd değil ve meşiet-i ezeliyenin matbaasında tab'olunan zamanın tabiatı muvafık değil ve mesalih- i umumiyeyi tesis eden hikmet-i İlahiye razı değildir ki; şu âlem-i imkân, Feyyaz-ı Mutlak'ın yed-i kudretinden, şu ukûlümüzün hendesesiyle ve tehevüsümüzün iştihasıyla istediğimiz herbir semeratı koparsın. Verse de tutamaz, düşse de kaldıramaz."

"Evet bir şahsın tehevüsü için büyük bir daire-i muhita hareket-i mühimmesinden durdurulmaz."(1)

İnsan iyi bir niyet ile ya da hayır umarak bir şeyi şiddetle ister, ama Allah'ın muradı, kaderin hükmü (Feleğin kanunu), zamanın gereği buna müsait olmadığı için, bu istek geri çevrilir. Bu istek asla kadere itiraz anlamına gelmez.

Bir insanın kendi istediği şey ve iştahla beklediği hâl ile Allah'ın ezeli hikmet prensibinin düzenlediği alem örtüşmeyebilir. Yani Allah'ın hikmeti gereği getirdiği alemdeki bir hâl ile insanın beklentisi aynı olmayabilir. İşte insan bu beklentisinin gerçekleşmemesinden dolayı sızlanır ve şikayetlenir. İnsanın bu sızlanması ya da şikayeti kaderi tenkit, feleğe itiraz anlamına gelmiyor, diyor Üstadımız.

İnsanlar genellikle hayrı nefsin istek ve arzularına mutabık, şerri de muhalif olan şeyler olarak değerlendirir. Yani hayır ve şerrin kıstas ve ölçüsünü nefis ve faydacılık olarak algılar. Halbuki insanın nefsi ve arzularının dairesi çok dar ve kısadır.

Kâinatta o kadar çok hikmet ve maslahat vardır ki insanın nefsi ve arzuları bunların

---

yanında nokta kadar kalır. Biz kalkıp nokta kadar olan nefsimizi ve arzularını kâinata miyar ve mühendis tayin ediyoruz. O zaman nefsimizin hoşuna gitmeyen her şeye şer ve zarar nazarı ile bakıyoruz. Bu da hayırları şer şerleri de hayır zannetmemize yol açıyor.

Bazı evliyalar dünyanın gidişatını kötü gördükleri için, hayır namına hayıflanarak mevcut düzenden şikayet etmişler. Aşiret insanları da evliyanın bu şikayetini tevekküle zıt görerek, "**Bu tarz serzenişler kaderi tenkit anlamı taşımaz mı?**" diyerek Üstad'a soruyorlar. Üstadımız da yukarıda izah etmeye çalıştığımız cevabı veriyor.

(1) bk. [Kastamonu Lahikası, 138. Mektup.](#)